Maa- ja metsätalousministeriö Neuvostoraportti EU/12/2023-MMM-33

Uusitalo Laura, Kallio Matias, Hörman Ari, Valonen Kari 5.6.2023

Maatalous- ja kalastusneuvoston 30.5.2023 neuvostoraportti

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 30.5.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto järjestettiin Brysselissä 30.5.2022. Kokouksessa Suomea edusti maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen.

Maatalousministerit keskustelivat pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen elintarviketurvallisuuteen ja ruokahävikkiin liittyvistä näkökohdista. Jäsenvaltiot kannattivat pakkausjätteiden vähentämistä, mutta korostivat elintarviketurvallisuuden ja ruokahävikin huomioon ottamista. Puheenvuoroissa todettiin, etteivät uudelleenkäyttö ja kierrätys ole ristiriidassa keskenään ja tietyissä tilanteissa kertakäyttöiset pakkaukset ovat tarpeellisia ja perusteltuja. Kierrätysmateriaalit eivät saa aiheuttaa terveys- tai muita haittoja elintarvikekontaktimateriaalikäytössä.

Keskustelussa maatalouden markkinatilanteesta paikalla fyysisesti ollut Ukrainan maatalousministeri vetosi jäsenvaltioihin, jotta tuontirajoitukset poistettaisiin sekä pyysi tukea erityisesti viljan viennin mahdollistamiseksi. Jäsenvaltiot vakuuttivat solidaarisuutta ja tukea Ukrainalle jatkossakin. Komissio kertoi olevansa valmis aktivoimaan maatalousvarauksen jäljellä olevat varat kolmannen tukipaketin muodossa, mutta sitä koskevat jakoperusteet jäivät epäselviksi. Valtaosa jäsenvaltioista kannatti maatalousvarauksen aktivoimista. Jäsenvaltiot kertoivat kohtaamistaan markkinaongelmista ja vaativat jäljellä olevien yksipuolisten tuontirajoitusten poistamista.

Jäsenvaltiot kävivät lisäksi osana markkinakeskustelua muiden asioiden kohtana keskustelun EU:n kriisinhallintavälineistä sekä erillisenä muiden asioiden kohtana lyhyen keskustelun poikkeuksellisista ilmasto-olosuhteista johtuvasta kuivuudesta ja tulvista Etelä-Euroopassa.
Lisäksi neuvoston muissa asioissa Kroatia esitti huolensa pakastettujen tuotteiden markkinointiin liittyvistä nykykäytännöistä. Neuvoston muissa asioissa komissio myös tiedotti Afrikan unionin ja EU:n maatalousministerien tulevasta kokouksesta sekä EU:n ja Australian vapaakauppasopimusneuvotteluista.

Seuraava maatalous- ja kalastusneuvosto pidetään 26.-27.6.2023 Luxemburgissa. Sitä ennen pidetään epävirallinen maatalousministerikokous Tukholmassa 11.-13.6.2023.

1. Esityslistan hyväksyminen (9500/1/23)

Esityslista hyväksyttiin asiakirjan 9500/1/23 mukaisena.

2. A-kohtien hyväksyminen

Muiden kuin lainsäädäntökohtien luettelo (9629/23)

A-kohdat hyväksyttiin asiakirjan 9629/23 mukaisesti.

Lainsäädäntökäsittelyt
(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

3. Asetus pakkauksista ja pakkausjätteestä: elintarviketurvallisuuteen ja elintarvikejätteeseen liittyvät näkökohdat (9226/23) (Hörman)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
Keskustelu

Puheenjohtaja alusti lyhyesti suuntaviivakeskustelun komission pakkaus- ja pakkausjäteasetusehdotuksesta erityisesti pakkausjätteen määrän vähentämisen, elintarviketurvallisuuden ja ruokahävikin näkökulmasta. Komissio on antanut ehdotuksen pakkauksia ja pakkausjätettä koskevan lainsäädännön tarkistamisesta 30.11.2022 (COM(2022)667 final). Ehdotusta on käsitelty kevään 2023 aikana seitsemässä neuvoston ympäristötyöryhmän kokouksessa. Ympäristöneuvostossa 16.3.2023 käytiin suuntaviivakeskustelu ehdotuksesta, mutta keskustelu on tärkeää myös maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Puheenjohtaja on toimittanut maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelua varten tausta-asiakirjan 9226/23. Puheenjohtaja pyytää tausta-asiakirjassaan ministereitä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

> 1. Kun otetaan huomioon ehdotuksen tavoite vähentää pakkausjätettä merkittävästi, onko näkökohtia, jotka olisi mielestänne tarpeen ottaa huomioon elintarvikkeiden turvallisuuden ja hygieniastandardien ja yhtenäismarkkinoiden toiminnan varmistamiseksi? Mitä tekijöitä olisi korostettava liittyen tarpeeseen vähentää ruokahävikkiä merkittävästi?
>
> 2. Miten uudelleenkäyttöä, täyttämistä ja kierrätystä voidaan käyttää tehokkaina toimenpiteinä pakkausjätteen vähentämiseksi ja sen kierron lisäämiseksi varmistaen samalla elintarvikkeiden turvallisuus ja hygieniastandardit, ja mikä on asianmukainen tapa käsitellä edellä mainitun ehdotuksen ja muun asiaankuuluvan EU:n lainsäädännön välistä vuorovaikutusta ja synergiaa?

Komissaari Sinkevicius totesi, että kansalaiset ovat huolissaan kasvavasta pakkausjätteen määrästä. Huoli on oikea, koska kymmenessä vuodessa jätemäärä on noussut 20 %. Tämä on resurssien hukkaamista sekä aiheuttaa paljon kustannuksia ympäristölle ja kuluttajille. On löydettävä kestäviä ratkaisuja ja muutettava poisheittämisen kulttuuri ja komission asetusehdotuksessa on erittäin tärkeitä ehdotuksia. Sidosryhmiä ja kansalaisia on konsultoitu ja vaikutustenarviointi on tehty yksityiskohtaisesti. Ehdotuksella pyritään vähentämään pakkausjätettä 5 % vuoteen 2030 mennessä ja 15 % vuoteen 2040 mennessä vuoteen 2018 verrattuna. Tämän saavuttamiseksi konsultoinnit osoittivat, että tehokkaimmat keinot ovat uudelleenkäytön lisääminen ja pakkausmateriaalin vähentäminen. Pellolta pöytään -strategiassa komissio korosti elintarvikepakkausten määrää ja sitoutui edistämään innovatiivisia ja kierrätettäviä materiaaleja. Vaikutuksia on myös maataloussektoriin. Komissaari korosti, että haluaa suojella elintarvikkeita ja tämä on tärkeää varsinkin helposti pilaantuvien elintarvikkeiden osalta, mutta tämä on otettu huomioon vaikutusarvioinnissa. Myös kuluttajien suojelu ja kansanterveys on otettu huomioon, eikä ehdotuksesta pitäisi syntyä mitään ongelmia. Tuoreiden hedelmien ja vihannesten, jotka myydään ilman pakkauksia, elintarviketurvallisuus ei saa vaarantua. Ei saa tulla myöskään lisää ruokahävikkiä.

Komissaari totesi komission haluavan löytää taloudellisesti ja ympäristöllisesti mahdolliset ratkaisut. Ehdotuksessa tarjotaan erityispoikkeuksia tarvittaessa. Komissaari mainitsi, että on olemassa esimerkiksi EU-säännöt kierrätysmuovin käytöstä. Jotkut muovit, joita käytetään vain kerran, saattavat hävitä markkinoilta ja niille tarjotaan turvallisia vaihtoehtoja. Koko ketjun ympäristövaikutuksia pitää arvioida. Komissaari korosti, että kuluttajat hyötyvät, heille aiheutuu vähemmän kustannuksia. Ehdotuksessa on otettu huomioon maantieteelliset merkinnät. Pienille ja keskisuurille yrityksille tarjotaan erityistä tukea, unionin innovointineuvoston kautta. Komissio pyrkii helpottamaan negatiivisia vaikutuksia ja taakkaa, eikä komissio ole jättänyt haasteita huomioimatta. Komissio pyrkii löytämään entistä enemmän kestäviä ratkaisuja, että saataisiin uusi sekä turvallinen ja ympäristöystävällinen toimintamalli.

26 jäsenvaltiota pitivät puheenvuoronsa, joissa kiitettiin puheenjohtajaa tärkeän aiheen ottamisesta myös tämän neuvostokokoonpanon keskusteluun. Puheenvuoroissa myös poikkeuksetta kannatettiin pakkausjätteiden vähentämistä, mutta korostettiin elintarviketurvallisuuden ja ruokahävikin huomioimista. Lähes kaikissa puheenvuoroissa tuotiin esille se, että jatkokeskusteluissa näitä näkökohtia tulee huomioida ja arvioida tarkemmin. Joissakin yksittäisissä puheenvuoroissa tosin todettiin, että ehdotuksessa on näitä näkökohtia jo huomioitu riittävästi.

Jäsenvaltioiden mukaan pakkaukset suojaavat elintarvikkeita ja pakkaamisen vähentäminen ei saa johtaa elintarvikkeiden pilaantumiseen ja ruokajätteen lisääntymiseen. Keskustelussa nostettiin esiin erityisesti helposti pilaantuvat ja muut herkät elintarvikkeet ja se, että elintarvikkeiden erityispiirteet pitää ottaa huomioon. Useissa puheenvuoroissa huomautettiin, että alle 1,5 kg vihannesten ja hedelmien pakkauskielto voi johtaa elintarvikehävikin lisääntymiseen. Puheenvuoroissa korostettiin myös pienten ja keskisuurten yritysten asemaa ja niille ei saa aiheutua tarpeetonta taakkaa tai kustannuksia.

Puheenvuoroissa todettiin, etteivät uudelleenkäyttö ja kierrätys ole ristiriidassa keskenään ja tietyissä tilanteissa kertakäyttöiset pakkaukset ovat tarpeellisia ja perusteltuja. Kierrätysmateriaalit eivät saa aiheuttaa terveys- tai muita haittoja elintarvikekontaktimateriaalikäytössä.

Useat jäsenvaltiot toivat esille, että heillä on jo nyt kansallisia sääntöjä ja hyvin toimivia ratkaisuja ja nämä pitää ottaa huomioon. Joissakin puheenvuoroissa huomautettiin, että kuluttajille pitää antaa enemmän tietoa. Uusia innovaatioita pitää tukea ja löytää. Pakkausmääräysten on oltava järkeviä ja ennustettavia, niillä on oltava myös riittävät siirtymäajat. Määräyksissä pitää huomioida myös vaikutukset vientiin ja tuontiin sekä sisämarkkinoihin.

Suomen puheenvuorossa pidettiin pakkausjätelainsäädännön uudistamista tärkeänä. Yleisesti ottaen Suomi kannatti asetusehdotuksen tavoitteita vähentää pakkausjätteen syntymistä, edistää kierrätystä ja lisätä kierrätettyjen pakkausmateriaalien käyttöä. Suomi katsoi, että komission vaikutusarvio on ruokahävikin ja elintarviketurvallisuuden osalta puutteellinen. Asetusehdotuksen vaikutuksia koko ruokajärjestelmään tulisi arvioida laajemmin. Elintarvikepakkausten vähentäminen, joka on hyvä tavoite, ei saa johtaa ruokahävikin lisääntymiseen tai elintarviketurvallisuuden vaarantumiseen. Suomi suhtautui varauksellisesti eräisiin uudelleenkäyttöä koskeviin vaatimuksiin. Erityisesti komission esittämään tuoreiden hedelmien ja vihannesten alle 1,5 kilogramman kertakäyttöpakkausten kielto on ongelmallinen. On tärkeää myös varmistaa se, että ehdotettujen toimenpiteiden kokonaisympäristövaikutukset ovat myönteisiä. Uudelleenkäyttöä koskevista vaatimuksista on voitava poiketa silloin, kun se on perusteltua ympäristövaikutusten kokonaisarvioinnin perusteella. Esimerkiksi lisääntyvä veden ja energian käyttö on syytä ottaa huomioon, kun verrataan uudelleen käytettäviä pakkauksia ja kierrätettäviä pakkauksia.

Suomen puheenvuorossa todettiin huoli siitä, että asetuksen myötä muovin käyttö voi lisääntyä. Pakkausteollisuus on ala, joka tuo Eurooppaan työtä ja hyvinvointia kestävällä tavalla. Sen vuoksi uudelleenkäyttöä ja kierrätettävyyttä ei pitäisi asettaa toisiaan vastaan. Uudelleenkäytön osalta tulisi huomioida pakkauksen kunto, turvallisuus ja hygienia koko sen oletetun elintarvikekontaktin ajan. On tärkeää, että kierrätysmateriaali on riittävän laadukasta elintarvikepakkausten valmistukseen ja tähän velvoittaa myös uusi kierrätysmuovia koskeva asetus. Siksi ehdotettuja tavoitetasoja on vielä tarkasteltava. Kemiallinen kierrätys ja myös muut innovatiiviset kierrätysteknologiat tulisi ottaa huomioon

täytäntöönpanosäädöksissä, jotta tavoitteisiin voidaan päästä. Samoin säännöksissä on huomioitava elintarvikekontaktimateriaaleja koskevan lainsäädännön uudistustyö sekä yhdenmukaisuus EU:n kemikaalistrategian kanssa. Suomen puheenvuorossa todettiin lopuksi, että on erittäin tärkeää huomioida jäsenvaltioiden kansalliset erityispiirteet tässäkin lainsäädännössä. Suomessa on jo edistykselliset ja hyvin toimivat kansalliset tuottajavastuu- ja panttipalautusjärjestelmät käytössä.

Vastauspuheenvuorossaan komissaari Sinkevicius kiitti pakkausjätteen vähentämiselle esitetystä tuesta ja kuulemistaan arvokkaista kommenteista. Komissaari totesi, että tarvitaan myös riittävä siirtymäkausi. Elintarviketurvallisuus pitää varmistaa ja toimijoilla on vastuu turvallisuusmääräysten täyttämisestä. Pitää varmistaa, että kierrätetyt materiaalit ovat täysin turvallisia. Komissio seuraa tietysti erityisen tarkasti, etteivät alan toimijat ryhdy kiertämään määräyksiä millään tavalla.

Elintarvikekontaktimateriaalisäädös tarjoaa myös mahdollisuuksia kierrätysmateriaalien käyttöön ja komissio pohtii näitä rinnatusten. Ruokahävikki ja sen vähentäminen ovat tärkeitä kysymyksiä. EU-tasolla ja jäsenvaltioissa on tehty poliittisia sitoumuksia ja kaikki pyrkivät kohti kestävän kehityksen tavoitteita. Ruokahävikkiä pitää vähentää. Elintarvikkeiden laadun ja terveysturvallisuuden takaaminen ja materiaalikysymykset ovat vaikea yhtälö.

Komissaari totesi, ettei ehdotuksessa ole kyse suoranaisesti tuoretuotteiden pakkausrajoituksesta, mutta tarvitaan myös erityisrajoituksia. Usein nykyäänkin tuoreet vihannekset myydään irtomyyntinä. Kierrätystä ja uudelleenkäyttöä tarvitaan molempia rinnatusten. Tarvitaan myös uudelleentäyttöjärjestelmiä ja uudelleenkäytettävien pakkausten käyttöä, kertakäyttöpakkauksia on käytössä liian paljon. Muovipullojen ja tölkkien kertakäyttöisyydestä pitää päästä eroon, jäsenvaltioiden välillä on uudelleenkäytössä suuria eroja. Kierrätysprosessin aloittaminen voi olla hankalaa, myös pakkausmerkintöjen yhdenmukaisuuden puutteen vuoksi. Jätteiden vähentämisessä ja kierrätyksessä meidän pitää päästä parempaan tilanteeseen vuoteen 2030 mennessä. Meidän yhteinen tehtävämme on pitää huoli siitä, että jätteitä syntyy entistä vähemmän, emmekä voi jatkaa enää kertakäyttöisellä roskaamislinjalla. Monet taloudelliset toimijat ymmärtävät tämän, ja tästä seuraa myös vähemmän kustannuksia, komissaari linjasi.

Puheenjohtaja totesi lopuksi neuvoston saaneen tiedoksi komission esittämän alustuksen ja aiheesta käydyn keskustelun. Puheenjohtaja huomautti, että on tärkeää saattaa tämän keskustelun tulokset myös muiden alojen kollegoille. Pakkausasetuksen muutokset vaikuttavat koko elintarviketuotantojärjestelmään ja pitää huolehtia, etteivät sisämarkkinat tai elintarviketuotanto vaarannu.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

4. Markkinatilanne erityisesti Ukrainaan kohdistetun hyökkäyksen jälkeen (9647/23) (Kallio)
Komission ja jäsenvaltioiden tiedotusasia
Keskustelu

Ukrainan maatalousministeri Mykola Solskyi alusti maatalousministerien keskustelun maatalousmarkkinoista. Hän painotti sodan kestäneen jo 461 päivää ja ukrainalaisten taistelevan koko Euroopan demokratian puolesta. Solskyin mukaan EU on yhtä heikko kuin sen heikoin lenkki viitaten Ukrainan rajanaapurivaltioiden asettamiin yksipuolisiin tuontikieltoihin, jotka ovat laskeneet viljelijöiden tuloja myös Ukrainassa. Ministeri kertoi kuitenkin ymmärtävänsä rajanaapurivaltioiden ongelmia todeten, että markkinatilannetta on syytä silti vakauttaa myös EU:n sisällä.

Ukrainan ministeri korosti Ukrainan viennin merkitystä EU:n maatalousmarkkinoille, jotka ovat tällä hetkellä epävakaat. Ukrainan maataloustuotanto on alentunut sodan jälkeen neljänneksellä, mutta vienti on kasvanut erityisesti rajanaapurivaltioista eteenpäin EU:n sisämarkkinoille ja maailmanmarkkinoille. Tällä hetkellä maataloutuotteiden maailmanmarkkinahinnat ovat laskussa verrattuna vuoden 2022 korkeisiin tasoihin. Tuotantoennusteet vaihtelevat eri tuotantosuuntien välillä.

Ukrainan ministerin mukaan EU:lta ei pyydetä paljoa*: jatkamme työtä taistelujen lomassa, jotta Ukraina pysyy omavaraisena. Pyydämme teiltä infratukea, jotta maataloustuotteet saadaan markkinoille, emme myöskään halua ajaa EU:n tuottajia ahdinkoon*. Ministerin mukaan Venäjä pyrkii hyödyntämään EU:n jokaisen päätöksen taistelussa Ukrainaa vastaan ja vetosi jäsenvaltioihin, ettei tuontisuojalauseketta jatkettaisi enempää, ja että jäljellä olevat yksipuoliset tuontikiellot puretaan. Ukrainan ministerin mukaan heti EU:n asettaman tuontikieltopäätöksen jälkeen Venäjä lopetti operatiivisen viljakäytävän hyödyntämisen ja lakkautti satamien toiminnan, nähden tuontisuojalausekkeen uhkaavan myös Mustanmeren viljasopimuksen jatkoa. Ei pitäisi ryhtyä rajoittaviin toimiin ilman kunnon tutkimuksia ja olisi toimittava assosiaatiosopimuksen linjalla ja sisämarkkinoiden periaatteita kunnioittaen. Ukrainan öljykasvien viennistä 40 prosenttia kohdistuu EU:n markkinoille, missä näille tuotteille on kysyntää.

Puheenvuoronsa päätteeksi Ukrainan ministeri kiitti EU:ta tuesta ja kertoi luottavansa sen jatkuvan tilanteessa, jossa sota ei ole ohi. Ministeri kertoi Kiovaan tällä viikolla tehdyistä ohjus- ja droneiskuista, jotka osuivat lähelle hänen omia perheenjäseniään. Ukrainalaiset haluavat päästä irti sodasta ja takaisin maanviljelyn pariin, Solskyi päätti.

Maatalouskomissaari Wojciechowski puolusti toukokuun alussa tehtyä EU:n kokonaisratkaisua, jossa päivitettiin EU:n väliaikaisten yksipuolisten kauppatoimenpiteiden (autonomous trade measures, ATM) lainsäädäntöä tuontisuojalausekkeella Ukrainan rajanaapurivaltioille, vahvistettiin solidaarisuuskaistoja ja päätettiin alustavasti tukipaketista, jota ei ole vielä kuitenkaan otettu käyttöön, koska yksi jäsenvaltio ei ole purkanut tuontikieltoja täysimääräisesti. Maatalouskomissaari kertoi ratkaisun tärkeimmäksi perusteluksi sen, että maataloustuotteiden kaupankäynti Ukrainan kanssa on lisääntynyt 7 miljardista eurosta 13 miljardiin euroon, josta valtaosa on kohdistunut viiteen Ukrainan rajanaapurivaltioon. Komissio ymmärtää hyvin yhteismarkkinoita koskevat huolet ja on selvää, että sääntöjen on oltava samat kaikille, markkinat eivät saa pirstaloitua, mutta tilanne on poikkeuksellinen, se on seurausta sodasta ja Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan. Ukraina voi viedä komission mukaan tuotteita sisämarkkinoille jatkossakin.

Yleinen markkinatilanne EU:ssa kärsii maatalouskomissaarin mukaan Ukrainan sodan aiheuttamista seuraamuksista sekä poikkeuksellisista sääolosuhteista, joista hän mainitsi erikseen kuivuuden ja tulvat Etelä-Euroopassa sekä maitoalan ongelmat Baltiassa. Tietyillä alueilla on ollut myös poikkeuksellista kylmyyttä. Erityisesti viljan ja siementen hinnat ovat laskussa EU:ssa ja globaalisti. Etelä-Euroopan kuivuus on aiheuttanut peruuttamatonta vahinkoa 30-40 prosentista tuotannoille ja viljaa on myös jätetty kylvämättä. Sokerin hinta taas on korkealla alkuvuoden 2023 jaksolla, mikä on hyvä viljelijöille, mutta huono elintarviketuotannolle. Viinimarkkina on hajautunut. Inflaatio on laskenut kulutusta niin viinintuotannossa kuin muillakin aloilla. Myös korkeat tuotantopanosten hinnat, erityisesti energian ja lannoitteiden kohdalla, asettavat viljelijät vaikeaan tilanteeseen. Liha-alalla hinnat ovat korkealla.

Maatalouskomissaari kertoi komission suunnitelmista maatalousvarauksen käytön suhteen painottaen, että markkinaongelmia on myös muualla kuin viidessä Ukrainan rajanaapurivaltiossa. Komissio tarkastelee nyt mahdollisuutta kolmannelle tukipaketille, jolla pyritään tukemaan viljelijöitä, joihin erityistilanteet, kuten kuivuus ja tulvat, ovat osuneet. Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen on hiljattain Bolognassa antanut tukensa tällaiselle paketille. Wojciechowskin mukaan tuontisuojalauseketta olisi hyvä jatkaa lokakuun loppuun saakka.

Maatalouskomissaari kertoi myös ymmärtävänsä joustavuuden tarvetta YMP:n strategiasuunnitelmien soveltamisessa ja maaseudun kehittämisen rahoituksen hyödyntämisessä.

Keskustelussa kaikki jäsenvaltiot vakuuttivat tuen ja solidaarisuuden Ukrainalle jatkuvan. Jäsenvaltiot kävivät keskustelun seuraavien kysymysten pohjalta.

1. Kun otetaan huomioon nykyinen tilanne ja tähän mennessä käydyt keskustelut, mitkä kriteerit ovat mielestänne sopivia mille vain mahdolliselle uudelle poikkeustoimenpiteelle ja mitkä sektorit tarvitsevat eniten tukea?

Valtaosa jäsenvaltioista toivoi Suomen tapaan objektiivisia ja avoimia kriteereitä tuleville maatalousvarausta koskeville päätöksille sekä sitä, että varoja voisi kohdistaa sinne, missä on suurin tarve. Jäsenvaltioita olisi kohdeltava tasapuolisesti. Kolmannen tukipaketin nopeaa toteuttamista vaadittiin useammassa puheenvuorossa. Yleisesti oltiin sitä mieltä, ettei nykyinen maatalousvaraus pysty täysimääräisesti vastaamaan käsillä oleviin markkinaongelmiin, minkä vuoksi jäsenvaltiot toivoivat mahdollisuutta kansalliseen lisärahoitukseen ja riittävää joustoa sen soveltamiseen. Jäsenvaltiot toivoivat laajasti Suomen tapaan maatalousvarauksen maksuaikataulun lykkäämistä syyskuun loppua pidemmälle.

Vain yksi jäsenvaltio suhtautui kriittisesti maatalousvarauksen kolmannen paketin käyttöön.

Iso joukko jäsenvaltioita antoi voimakasta kritiikkiä yksipuolisia tuontikieltoja kohtaan, jotka on poistettava välittömästi. Sisämarkkinat olisi saatava toimimaan. Jotkut jäsenvaltiot suhtautuivat tuontisuojalausekkeen jatkamista kohtaan kriittisesti. Solidaarisuuskaistojen vahvistamista ja Mustanmeren viljasopimuksen jatkoa pidettiin tärkeänä, jotta ukrainalaista viljaa voidaan viedä sisä- ja maailmanmarkkinoille jatkossakin.

Ukrainan rajanaapurivaltioiden puheenvuoroissa korostui viesti siitä, että Ukrainan lisääntyneestä viennistä koituvat kustannukset viljelijöille olisi kohdistettava koko Euroopalle eikä vain kyseisille jäsenvaltioille. Tilannetta kuvattiin rajattomaksi ja valvomattomaksi. Lisää tukea solidaarisuuskaistojen vahvistamiseen toivottiin. Kyseiset jäsenvaltiot vaativat toisen tukipaketin pikaista käynnistämistä. Eräs jäsenvaltio toivoi tuontisuojalausekkeesta pysyvämpää mekanismia, joka otettaisiin käyttöön tuonnin ylittäessä tietyn raja-arvon.

Kaksi maidontuotannon ongelmista kärsinyttä jäsenvaltiota eivät pitäneet reiluna, mikäli jäljellä olevat maatalousvarauksen varat jaettaisiin tasaisesti kaikille jäljellä oleville jäsenvaltioille suorien tukien jakoavaimen mukaisesti.

Eräs suuri jäsenvaltio kysyi komissiolta, miten tuontisuojalausekkeita koskevaa päätöstä jatketaan ja mikä on komission suunnitelma asiassa sisämarkkinoiden osalta pidemmällä aikavälillä, saamatta komissiolta selkeää vastausta.

Jäsenvaltiot kuvasivat oman maataloustuotantonsa ja markkinoidensa ongelmia. Monessa puheenvuorossa tunnustettiin se, että ongelmat EU:n eri alueilla ovat erilaisia. Tuotantopanosten hinnannousun ongelmat toistuivat monessa puheenvuorossa. Suomi kertoi ongelmista erityisesti naudanlihan tuotannossa ja kasvihuonetuotannossa. Kuivuus, tulvat ja kylmyys kuuluivat monissa puheenvuoroissa.

2. Onko olemassa muita EU:n tason toimia, joihin on ryhdyttävä tämänhetkisen tilanteen vuoksi?

Keskustelussa ministerit antoivat melko laajasti tukea Kroatian esittämille lisäjoustoille ja kriisienhallintamekanismien kehittämiselle. Myös YMP:n tarjoamien välineiden tehostamista korostettiin. Olisi voitava käyttää kaikki yhteisen maatalouspolitiikan keinot kriisiin vastaamisessa. Useampi jäsenvaltio esitti mahdollisuutta maksaa korkeampia ennakkomaksuja, joille myös komissio lupasi tukea. Monessa puheenvuorossa sanottiin, että olemassa olevia YMP:n poikkeusmenettelyjä pitää voida jatkaa. Myös mahdollisuus käyttää maaseudun kehittämisohjelmien käyttämätöntä rahaa kriisitoimiin nousi esiin muutamissa puheenvuoroissa. Monivuotisen rahoituskehyksen päivittämisen yhteydessä toivottiin lisärahoitusta maatalouden kriiseihin.

Kroatia esitti muiden asioiden kohtana, että jäsenvaltioiden YMP:n strategiasuunnitelmiin voitaisiin tuoda lisää joustoa niiden käsittelyvaiheessa. Kriisinhallintavälineet ovat puutteellisia ja niihin tarvitaan uudenlaiset lyhyen-, keski- ja pitkän aikavälin ratkaisut. Lisärahoitusta kriisien hallintaan on löydettävä, sillä nykyinen rahoituskehys ei pysty vastaamaan kriiseihin. Kroatia kertoi esittävänsä aihetta käsittelyyn myös tulevissa kokouksissa.

Komissio totesi yhteenvedossa olevansa jäsenvaltioiden kanssa yhtä mieltä siitä, että maatalousvarauksen käytössä on toimittava avoimesti ja kertoi olevansa valmis käyttämään maatalousvarauksen jäljellä olevan tukisumman. Se, millaisin kriteerein kolmas tukipaketti aktivoidaan, jäi vielä epäselväksi.

Komissio jatkoi tuontisuojalausekkeen puolustamista ja kritisoi yksipuolisia kaupan rajoitustoimia tietyltä jäsenvaltiolta. Maatalouskomissaari kertoi odottavansa kauppakomissaarin vastausta tuontisuojalausekkeen jatkosta ja päätöksen olevan tältä osin auki. Komissio kertoi jatkuvasti kehittävänsä solidaarisuuskaistojen toimintaa.

Komissio kertoi olevansa avoin muuttamaan prosenttiosuuksia niin ennakkomaksujen, suorien tukien kuin maaseudun kehittämisen osalta. Komissio kertoi joustavuudesta valtiontuissa tilanneista, joissa viljelijät ovat kohdanneet satovahinkoja.

Jäsenvaltiot kävivät lisäksi muiden asioiden asiakohtana keskustelun poikkeuksellisista ilmasto-olosuhteista johtuvasta kuivuudesta ja tulvista Etelä-Euroopassa. Muiden asioiden kohtaa asiasta esittäneiden jäsenvaltioiden lisäksi muutama muu jäsenvaltio käytti samansuuntaisen puheenvuoron. Rankkasateet ja kuivuus ovat aiheuttaneet vaikeuksia maataloustuotannossa ja kuivuusindeksi on korkealla. Talvikylvöissä on ollut ongelmia. Tilanne on erityisen vaikea rehuntuotannossa ja saatavuudessa. Jäsenvaltiot vaativat ongelmiensa huomioimista maatalousvarauksen loppuosan käytössä. Useampi muukin jäsenvaltio käytti keskustelussa puheenvuoron, jossa osoitti vaikeuksia kärsiviä alueita ja niiden viljelijöitä kohtaan solidaarisuutta ja ymmärrystä. Äärimmäisiä ilmasto-olosuhteita kuvattiin yhä yleisemmiksi, mihin yhteisen maatalouspolitiikan pitäisi pystyä vastaamaan paremmin ja olemaan sen toteutuksessa mahdollisimman joustava ja mahdollistaa poikkeukset tarvittaessa. Näihin toimiin vaadittiin mm. korkeampia ennakkomaksuja.

Maatalouskomissaari totesi komission antavan täyden sympatian poikkeuksellisia ilmasto-olosuhteita kohtaaville viljelijöille. Tarvitaan sekä lyhyen että pitkän aikavälin ratkaisuja, jotta ongelmiin voidaan reagoida tehokkaammin. Komissio toivoo, että kaikki uuden YMP:n tarjoamat keinot otetaan käyttöön. Maatalouskomissaari kertoi, että maatalousvarauksen jäljellä olevissa varoissa tullaan ottamaan huomioon jäsenvaltioiden erityisongelmat, joihin mm. kuivuus ja tulvat kuuluvat.

5. Muut asiat

a) Pakastetuotteiden markkinointiin liittyvät nykykäytännöt (9327/23) (Hörman)

Kroatian valtuuskunnan tiedotusasia

Kroatian valtuuskunta esitteli asiakohdan keskustelua varten toimittamansa asiakirjan 9327/23 pohjalta.

Kroatia totesi, että pakastettujen eläinperäisten elintarvikkeiden ja erityisesti pakastetun lihan turvallisuus herättävät huolta kuluttajissa. Elintarvikealan toimijat arvioivat elintarvikkeiden säilyvyyttä ja määrittävät sen perusteella säilyvyysajan, mutta säilyvyysajan pituudelle ei ole harmonisoituja kriteereitä. Kroatian mielestä tulisi asettaa sitovat määräykset pakastettujen elintarvikkeiden ja erityisesti pakastetun lihan enimmäissäilyvyysajalle, minkä jälkeen tuote ei saisi enää olla markkinoilla. Kroatia huomautti, että kuluttajilla on oltava tietoa tuotteista ja koko ruokaketjun on oltava avoin. Lisäksi Kroatia ehdotti, että digitaalisia ratkaisuja voitaisiin hyödyntää.

14 valtuuskuntaa piti puheenvuoronsa. Osassa puheenvuoroja (viisi puheenvuoroa) tuettiin Kroatian esitystä harmonisoiduista enimmäissäilyvyysajoista. Harmonisoinnin tarvetta perusteltiin muun muassa kuluttajien luottamuksen ja elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi.

Toisaalta kuudessa puheenvuorossa todettiin, että nykyiset säännöt ovat riittäviä eikä säilyvyysaikojen harmonisoinnille ole tarvetta ja tuottaja vastaa säilyvyysajan määrittelystä. Harmonisoidut säilyvyysajat voisivat lisätä myös aiheetonta elintarvikehävikkiä. Kolmessa puheenvuorossa todettiin, että esitys on mielenkiintoinen, mutta tarvitaan tarkempaa selvittelyä sääntelyn tarpeesta.

Vastauspuheenvuorossaan komissaari Kyriakides kiitti keskustelusta ja kuulemistaan kommenteista. Komissaari sanoi ymmärtävänsä, ettei pakastettujen tuotteiden säilyvyysajassa ole kyse niinkään turvallisuudesta, vaan laadusta. Pakastaminen on tärkeä tapa lisätä elintarvikkeen säilyvyyttä ja myyntiaikaa. Toimijoilla on vastuu säilyvyysaikojen määrittelystä ja tuotteen turvallisuudesta. Komissaari lupasi kuitenkin, että aihetta voidaan käsitellä teknisellä tasolla komission työryhmässä.

Puheenjohtaja totesi neuvoston saaneen tiedoksi asiakohdan esittelyn ja siitä käydyn keskustelun.

b) AU:n ja EU:n maatalousministerien viides kokous (Rooma, 30. kesäkuuta 2023) (9666/23) (Uusitalo)
Komission tiedotusasia

Komissaari Wojciechowski kertoi, että Afrikan unionin (AU) ja EU:n maatalousministerien viides kokous järjestetään 30.6.2023 Roomassa. Komissio haluaa, että investoidaan tutkimukseen ja innovointiin sekä rohkaistaan yksityisiä investointeja. Komissio odottaa aikaisempien vuosien tapaan suurta osanottoa kokoukseen ja arvostaisi korkean tason osallistumisia sekä kokoukseen että sivutapahtumiin. Yhteistyö AU:n ja EU:n välillä on aivan olennaista. Myös komission puheenjohtaja von der Leyen korosti tätä kautensa aluksi. Komissaari Wojciechowski edustaa komissiota kokouksessa ja pitää komission puheenvuorot.

Viisi jäsenvaltiota piti puheenvuoron, joissa korostettiin EU:n ja AU:n välisen yhteistyön tärkeyttä ja sitä, että EU:sta toivotaan mahdollisimman paljon korkean tason osallistujia kokoukseen. Kokous osoittaa, kuinka tärkeää on ajatella tulevaisuuteen suuntaavia kumppanuuksia. Ministerit painottivat keskusteluaiheissa mm. kestäviä ruokajärjestelmiä ja elintarviketurvallisuutta. Konferenssi on tärkeä mietittäessä, millaisiin toimiin pitää ryhtyä.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen ja totesi, että korkean tason yhteistyö Afrikan kanssa on nyt tärkeää, kuten on ollut aiemminkin. Meneillään oleva ruokakriisi vaikuttaa negatiivisesti Afrikan valtioihin. Puheenjohtaja myös muistutti, että jäsenvaltiot varmistaisivat, että jäsenvaltioista on korkean tason osallistuja.

c) Kriisinhallintavälineet: EU:n maanviljelijöiden tukitarve lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä (9645/23) (Kallio)
Kroatian valtuuskunnan tiedotusasia

Asiakohta käsiteltiin asiakohdan 4 yhteydessä.

d) Epäsuotuisat ilmasto-olot monissa Euroopan maissa vesivuonna 2022/2023 (9693/23) (Kallio)
Portugalin valtuuskunnan tiedotusasia Ranskan, Italian, Portugalin ja Espanjan valtuuskuntien puolesta

Asiakohta on raportoitu asiakohdan 4 yhteydessä. Neuvostossa keskustelu oli erillinen.

e) EU:n ja Australian vapaakauppasopimusneuvottelut: tuore tilannekatsaus maataloustuotteiden markkinoille pääsystä (9679/23) (Valonen)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Puheenjohtaja Kullgren totesi, että neuvottelut vapaakauppasopimuksesta Australian kanssa lähestyvät loppua. EU on antanut kolmannen neuvottelutarjouksen, joka sisälsi myös maatalouden markkinoillepääsyä koskevan esityksen. Edellisellä viikolla Sydneyssä pidetyissä neuvotteluissa saavutettiin edistystä. Poliittiseen ratkaisuun pyritään jo alkukesästä ja nyt on hyvä aika informoida maatalous- ja

kalastusneuvostoa neuvotteluiden tilanteesta.

Komissaari Wojciechowski totesi, että tavoitteena neuvotteluissa on päästä poliittiseen sopimukseen lomakauteen mennessä. Useita neuvottelulukuja on jo suljettu, mm. terveys- ja kasvinsuojelutoimia (SPS-toimet) koskeva luku ja kestävyyttä koskeva kappale. Kuitenkin mm. maantieteellisten merkintöjen suojaa, markkinoille pääsyä ja kestävää kehitystä koskevat osuudet ovat auki. Markkinoillepääsyä koskevasta tarjouksesta on keskusteltu jäsenvaltioiden kanssa. Australia ei pitänyt EU:n tarjousta riittävänä, mikä osoittaa, että komissio on varovaisella asenteella liikkeellä. Australian kanssa keskustellaan edelleen maantieteellisten merkintöjen suojauksista, viinien nimityksistä ja juustojen tullivapaasta pääsystä heidän markkinoilleen. Samoin SPS-esteitä pyritään poistamaan mm. sianlihan, kiivien ja omenoiden osalta.

Keskustelussa jäsenvaltiot yleisesti tukivat tasapainoisen vapaakauppasopimuksen tekemistä, mutta toivat esille omia erityisintressejään neuvotteluiden loppuvaiheeseen. Esille nousivat herkät maataloustuotteet, erityisesti maitotuotteet, naudanliha, lampaanliha ja sokeri, joiden osalta useat jäsenvaltiot näkivät, että EU:n neuvottelutarjous oli jo maksimitasolla. Maantieteellisten merkintöjen suojaamista pidettiin tärkeänä. Toiveena useissa puheenvuoroissa oli, että Australiasta tulevalta tuonnilta edellytetään vastaavien ympäristövaatimusten noudattamista kuin EU-tuotteiltakin. Useat jäsenvaltiot, Suomi mukaan lukien, kehottivat komissiota päivittämään eri vapaakauppasopimuksien kumulatiivista vaikutusta EU:n maataloustuotantoon kuvaavan analyysin.

Puheenjohtaja totesi, että neuvosto on saanut informaation neuvottelutilanteesta ja jäsenvaltioiden kommentit on kirjattu muistiin.

Suomen edustajat
Ministeri Kurvinen, ea Kontiola, Kaila, Uusitalo (MMM), Vuorinen (VNK), Aalto, Valonen, Hörman, Kallio (EUE)

Asiakirjat
Mainittu asiakohdittain

Liitteet -

Viite -